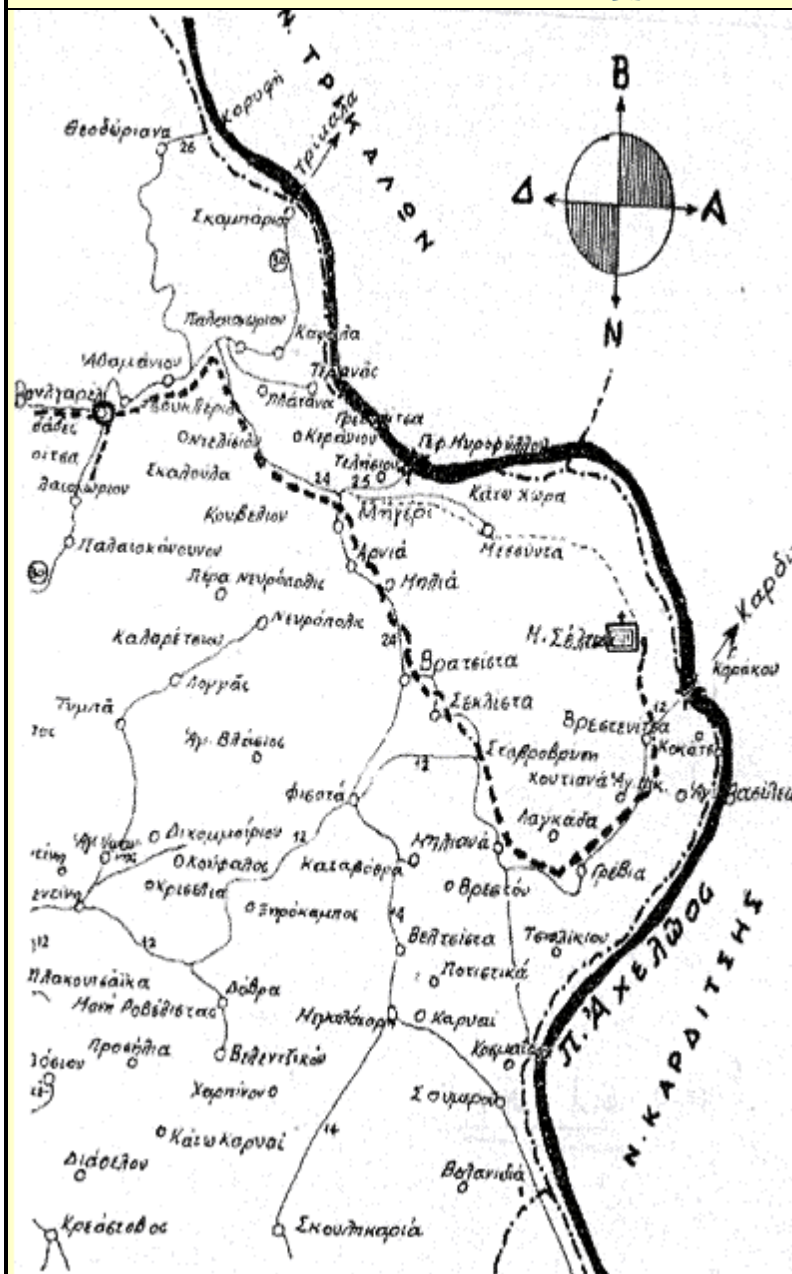

ΜΟΝΗ ΣΕΛΤΣΟΥ

Ο ΧΑΛΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΠΟΤΣΑΡΑΙΩΝ

Στην περιοχή των Πηγών, και σε απόσταση δύο ωρών με τα πόδια, βρίσκεται και το ιστορικό μοναστήρι του Σέλτσου. Η Μονή Σέλτσου οφείλει τη φήμη της στην ιστορική μάχη που έγινε στην περιοχή της τον Απρίλη του 1804 μεταξύ των στρατευμάτων του Αλή Πασά και των Σουλιωτών, και στον ηρωισμό και την αυτοθυσία των τελευταίων, οι οποίοι, όπως στο Ζάλογγο, προτίμησαν το θάνατο και το γκρέμισμα στον Αχελώο από την αιχμαλωσία και την ατίμωση.

Μετά την παράδοση του Σουλίου στον Αλή Πασά με την συνθήκη στις 12 Δεκεμβρίου του 1803 οι Σουλιώτες άρχισαν να εγκαταλείπουν κατά τμήματα το Σούλι. Ο Αλή Πασάς παρασπονδώντας διέταξε να κυκλωθούν τα μέρη απ' όπου θα περνούσαν οι οικογένειες, να τις αιχμαλωτίσουν και να τις μεταφέρουν στα Γιάννενα. Η πρώτη ομάδα που κατευθύνονταν προς την Πάργα υπό τις οδηγίες του Φώτη Τζαβέλλα και του Δήμου Δράκου, κάπου 2.000 άτομα, κατάφερε πολεμώντας σκληρά να φθάσει στον προορισμό της. Δύο άλλες ομάδες με αρχηγούς τους Κίτσο Μπότσαρη και Κουτσονίκα κινήθηκαν προς το Ζάλογγο με σκοπό ένα τμήμα αυτών να εγκατασταθεί στη Λάμαρη, πεδιάδα Λούρου και Ζαλόγγου, ενώ το άλλο τμήμα, το πιο πολυάριθμο, μόλις φθάσει εκεί να προχωρήσει στην

συνέχεια προς το Βουργαρέλι όπου από το 1800 έχει εγκατασταθεί η οικογένεια των Μπότσαρη, όταν ο Γεώργιος Μπότσαρης, πατέρας του Κίτσου, εγκατέλειψε την περιοχή του Σουλίου και πήρε ως αντάλλαγμα το αρματολίκι των Τζουμέρκων. Οι οικογένειες που είχαν καταφύγει στο Ζάλογγο αντιμετώπισαν και πάλι τη manía των Τουρκοαλβανών του Αλή. Όταν η κατάσταση έγινε κρίσιμη άλλοι από τους Σουλιώτες έκαναν απελπισμένο έξοδο και διέφυγαν άλλοι όμως βρήκαν το θάνατο ή αιχμαλωτίστηκαν. 22 γυναίκες και 6 άνδρες στις 18 Δεκεμβρίου προτίμησαν να γκρεμιστούν στο βράβαθρο από το ψηλότερο μέρος του βουνού - οι μητέρες εκσφενδόνισαν πρώτα τα παιδιά τους- παρά να πέσουν στα χέρια των εχθρών. Ένα σώμα από 160 Σουλιώτες υπό του Κίτσου Μπότσαρη κατάφερε να διασπάσει τις γραμμές των πολιορκητών και να φθάσει στο Βουργαρέλι. Μετά τη μάχη του Ζαλόγγου ο Αλή Πασάς έστειλε δύναμη 500 στρατιωτών για να συλλάβουν 23 οικογένειες Σουλιωτών οι οποίες διέμεναν στη Ρηνιάσα (περιοχή ανάμεσα στην Πάργα και την Πρέβεζα). Οι Τούρκοι μπήκαν στο χωριό και άρχισαν χωρίς διάκριση να σκοτώνουν και να

αιχμαλωτίζουν. Μια Σουλιώτισσα, η Δέσπω Σέχου, σύναξε όλη τη φαμίλια της στον πύργο του Δημουλά και άρχισε τον πόλεμο στους Τουρκαρβανίτες. Για ν' αποφύγει τη σκλαβιά έβαλε φωτιά στη μπαρουταποθήκη και ο πύργος με 11 ψυχές σωριάστηκε σε ερείπια.

Όταν έφθασε ο Κίτσος Μπότσαρης στο Βουλγαρέλι και πληροφορήθηκε τα παραπάνω γεγονότα, αποφάσισε να εγκαταλείψουν την περιοχή του Βουργαρελίου όπου κινδύνευαν να κυκλωθούν και να υποστούν την τύχη του Ζαλόγγου. Τους συμβούλεψε να βαδίσουν προς την Βρεστενίτσα στην περιοχή των Αγράφων, όπου υπήρχαν φυσικά οχυρές θέσεις.

Περί τα τέλη του Δεκέμβρη του 1803 αναχώρησαν από το Βουργαρέλι προς την Βρεστενίτσα 1.148 Σουλιώτες, άνδρες γυναίκες και παιδιά, υπό την αρχηγία του Κίτσου και Νότη Μπότσαρη ενώ συγχρόνως απέστειλαν στα Γιάννενα τον Παλάσκα να διαμαρτυρηθεί στον Αλή Πασά. Ήθελαν έτσι από τη μια μεριά να κερδίσουν χρόνο, από την άλλη να έλθουν σε συνεννόηση με τον Αλή για να μπορέσουν να απομακρυνθούν ανενόχλητοι από την Ήπειρο.

Ο Αλή Πασάς απάντησε στον Παλάσκα ότι αγνοούσε τα γεγονότα, τον διαβεβαίωσε ότι θα τιμωρήσει τους ενόχους και τον προέτρεψε να πείσει τους Σουλιώτες να μεταβούν στα Γιάννενα όπου κανένα κίνδυνο δεν θα διέτρεχαν. Συγχρόνως όμως διέταξε δύο εμπειροπόλεμους στρατηγούς, τον Άγο Μπουχαρδιάρη ή Βασιαρή και τον Μπεκήρ Τζογαδούρο να ετοιμάσουν σώμα από 5.000 Τουρκαρβανίτες για να καταδιώξουν τους Σουλιώτες. Οι Σουλιώτες μετά από κοπιώδη και μακρά πορεία έφθασαν στην Βρεστενίτσα και περίμεναν τον Παλάσκα.

Η άφιξη του Παλάσκα διέψευσε και τις τελευταίες ελπίδες σωτηρίας. Ο Κίτσος Μπότσαρης έκανε τότε το μοιραίο σφάλμα -για να μην απομακρυνθούν οι Σουλιώτες από τα αρματολίκια Ραδοβιζίου και Τζουμέρκων που εξουσίαζαν, και στην περιοχή των οποίων είχαν συγκεντρωμένα τρόφιμα, πολεμοφόδια και χρήματα- να οχυρωθεί στη φυσικά οχυρή Μονή Σέλτσου. Η περιοχή του Σέλτσου είναι μεν φυσικά οχυρή θέση, έχει όμως ένα μεγάλο μειονέκτημα αφού στερείται εξόδου διαφυγής όπως η τακτική του πολέμου απαιτεί.

Πάντως αποφάσισαν να μείνουν στην περιοχή της Μονής και εάν υπάρχει ανάγκη να αμυνθούν βασιζόμενοι στην πείρα και στη γενναιότητα που είχαν αποκτήσει από τα τόσα χρόνια πολέμου και θέτοντας σε εφαρμογή και εκεί στο Σέλτσο την τακτική που τόσα χρόνια εφάρμοζαν στα βράχια του Σουλίου. Άρχισαν να συγκεντρώνουν τρόφιμα και ζωοτροφές από τις γύρω περιοχές, στο εσωτερικό και στα κελιά της Μονής εγκατέστησαν τα γυναικόπαιδα, και τέλος κατασκεύασαν τρία οχυρά στην κορυφογραμμή του Φράξου. Το πρώτο ακριβώς πάνω από το μονοπάτι που οδηγεί από το χωριό Βρεστενίτσα στη Μονή και τα άλλα δύο προς το πάνω μέρος της κορυφογραμμής Φράξου και προς την κορυφή Νεγκόζη. Από τα φυλάκια αυτά, το πρώτο ήταν περισσότερο ενισχυμένο γιατί βρισκόταν στο μονοπάτι που οδηγούσε στο μοναστήρι και λογικά θα δεχόταν τη μεγαλύτερη πίεση των δυνάμεων του Αλή. Την αρχηγία του είχε αναλάβει ο Κίτσος Μπότσαρης που παράλληλα διεύθυνε και την όλη άμυνα των οχυρωμάτων αυτών. Τα δύο άλλα οχυρώματα «Φράξος» και «Τροφήτης Ηλίας» φυλάσσονταν από μικρότερες δυνάμεις ανδρών αφού δεν ήταν δυνατή από τα μέρη εκείνα η κατά μέτωπο επίθεση του εχθρού και επειδή οι περιοχές αυτές ήταν καλυμμένες με χιόνια. Υπήρχε και ένα τέταρτο φυλάκιο πάνω από την Μονή και την πλευρά του Νεγκόζη επανδρωμένο με λίγους άνδρες που φύλαγε δύσβατους δρόμους που οδηγούν από την κορυφογραμμή και από την χαράδρα του Νεγκόζη στο μοναστήρι.

Εκτός των οχυρωμάτων της γραμμής αυτής οι Σουλιώτες σε απόσταση 400-500 μέτρων από τη Μονή σε χαμηλότερα υψώματα είχαν αναγείρει πρόχειρα φυλάκια δεύτερης αμυντικής ζώνης, επανδρωμένα με τους γηραιότερους των ανδρών και τις γυναίκες που μπορούσαν να κρατήσουν όπλο. Στο μοναστήρι μαζί με τους Σουλιώτες συγκεντρώθηκαν και άλλοι (καταδιωκόμενοι από τους Τούρκους) Έλληνες κάτοικοι του Ραδοβιζίου με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των Σουλιωτών να φτάσει τους 1.400. Απ' αυτούς ένοπλοι,

άνδρες και γυναίκες, ήταν μόνο 500 (360 άνδρες και οι υπόλοιπες γυναίκες).

Στις 12 Γενάρη του 1804 οι οχυρωμένοι στη Μονή Σέλτσου Σουλιώτες περικυκλώθηκαν από 8.000 Τουρκαρβανίτες υπό τους Μπεκήρ Τζογαδούρο, Άγο Μπουχορδάρη ή Βασιάρη, και Βέλη Πασά, καθώς και από τους υπηρετούντες τον Αλή Πασά Έλληνες αρματολούς με τους άνδρες τους, Ζήκο Μίχα και Αλέξη Τζήμα της Λάκκας Λελόβων, Κωνσταντίνο Πουλή των Τζουμέρκων και Δημήτριο Καραϊσκό (τον πατέρα του Γ. Καραϊσκάκη) του Βάλτου. Μετά από μικρή προπαρασκευή τριών ημερών, στις 15 Γενάρη ακολούθησε η πρώτη επίθεση των Τουρκοαλβανών, η οποία αποκρούστηκε από τους οχυρωμένους στην Μονή του Σέλτσου Σουλιώτες που πρόβαλαν σθεναρή αντίσταση. Ο απολογισμός της πρώτης μάχης ήταν 78 νεκροί Τουρκαλβανοί και 6 Σουλιώτες. Τον κύριο όγκο της επίθεσης δέχθηκε το πρώτο οχυρό. Οι Σουλιώτες του φυλακίου αυτού έμπηξαν στο μέρος εκείνο, σύμβολο της γενναίας αντίστασης και της σιδερένιας θέλησης, ένα σιδερένιο Σταυρό. Από το γεγονός αυτό ονομάστηκε το μέρος εκείνο «Σιδερένιος» ονομασία που και σήμερα κατέχει η θέση αυτή. Από την πρώτη αυτή αναμέτρηση οι Τούρκοι έλαβαν σκληρό μάθημα και κατανόησαν ότι δεν ήταν δυνατό με βίαιη τακτική και κατά μέτωπο επίθεση να καταλάβουν το Μοναστήρι και άρχισαν πάλι τη γνωστή τους τακτική, τον αποκλεισμό, περιμένοντας από την πείνα, τον άλλο εχθρό των Σουλιωτών να πετύχει ότι αυτοί δεν μπορούσαν. Ολόκληρο το χειμώνα του 1804 οι Σουλιώτες έμειναν στενά αποκλεισμένοι στο μοναστήρι του Σέλτσου.

Στις 20 Απρίλη ο Αλή Πασάς στέλνει και νέες ενισχύσεις και με επιστολή του παραγγέλλει στους στρατηγούς του να ξεπαστρέψουν μια «φούχτα κατσικοκλεφτών» όπως τους αποκαλούσε, εντός δέκα ημερών.

Την επόμενη μέρα, 21 Απρίλη του 1804 μετά από τρίμηνη πολιορκία και προδοσία του Γιώργου Κύργιου, ανιψιού του Ζίκου Μίχου -του είχε υποσχεθεί ο Αλή Πασάς το αρματολίκι της Λάκκας εάν τους βοηθούσε να πάρουν το μοναστήρι- μία ομάδα από 3.000 Τουρκοαλβανούς και άλλους 1.200 εφεδρικούς Αλβανούς εξουδετέρωσε την αντίσταση του Φυλακίου «Προφήτης Ηλίας» που βρισκόταν πάνω από τη Μονή Σέλτσου και εισέβαλε στο χώρο του μοναστηριού. Στη φονική και άνιση μάχη που επακολούθησε και γενικεύτηκε με την προσθήκη και άλλων Τουρκαλβανών, άλλοι Σουλιώτες σκοτώθηκαν, άλλοι αιχμαλωτίστηκαν -όπως ο Νότης Μπότσαρης, η γυναίκα του Χριστίνα και τα παιδιά του Κίτσου Μπότσαρη, Κώστας, Δέσποινα και Αγγελική- και άλλοι, κυρίως γυναικόπαιδα για να μην πέσουν στα χέρια των εχθρών γκρεμίστηκαν σε βάραθρο 300 μέτρων, αφήνοντας τα κορμιά τους στον Ασπροπόταμο, αναδεικνύοντας έτσι το μοναστήρι του Σέλτσου σε νέο Ζάλογγο. Σ' αυτούς που προτίμησαν να πινιγούν παρά να αιχμαλωτιστούν από τους Τούρκους ήταν και η όμορφη 19χρονη Λένη Μπότσαρη, κόρη του Κίτσου (μερικοί υποστηρίζουν πως πρόκειται για την 21χρονη Ελένη Μπότσαρη, κόρη του Νότη και ανιψιά του Κίτσου Μπότσαρη) για τον ηρωισμό και την αυτοθυσία της οποίας γράφτηκαν πολλά δημοτικά τραγούδια. Το σημείο στο οποίο πήδησε η Λένη Μπότσαρη στον Αχελώο, έμεινε στην ιστορία ως «το πήδημα της καπετάνισσας». Ο Κίτσος Μπότσαρης με το γιο του Μάρκο πολέμησαν τον εχθρό, γλίτωσαν σε μια σπηλιά κρυμμένοι -γνωστή στην περιοχή ως «η Σπηλιά του Κίτσου Μπότσαρη»- και μετά από πολλές περιπέτειες έφθασαν στην Πάργα όπου βρίσκονταν και οι άλλοι Σουλιώτες με τον Φώτη Τζαβέλλα.

Ο τελικός απολογισμός από τη μάχη του Σέλτσου και το χαλασμό των Μποτσαραιών ήταν η διάσωση μόνο 80 Σουλιωτών από τους οποίους οι 65 - σύμφωνα με άλλες μαρτυρίες 54- πέρασαν τον Αχελώο σε διάφορα σημεία και κατέφυγαν στ' Άγραφα.

Το Σέλτσο κλείνει την τριλογία των Θυσιών των Σουλιωτών μακριά από το Κακοσούλι (Ζάλογγο - Ρηνιάσσα - Σέλτσο) που ακολούθησε μετά την συνθηκολόγηση του 1803. Σαν ένα άλλο Ζάλογγο, πιο οδυνηρό όμως από χαμένες ανθρώπινες ψυχές μαρτυρεί ότι ο τόπος ούτε δίνει ούτε αφαιρεί την ανδρεία.

